

Formulář A1, S1 a další pro pendlery – Práce v Německu

Publikováno: 1. prosince 2023 – S nástupem do první práce v Německu vás čeká spousta vyřizování. Protože jde přeci jenom o úřední záležitosti v jiné zemi podle jiných zákonů a zvyklostí odlišných od naší země, může se snadno stát, že některé povinnosti zkrátka opomeneme. S některými záležitostmi vám sice pomůžeme my, vyřizování ale budete mít možná víc. Co všechno je třeba zařídit s nástupem do práce v Německu? K čemu jsou které formuláře a kam s nimi? To vám poradíme v tomto článku.

Co zařídit, než vyrazíte za prací v Německu

Jak vyřídit zdravotní pojištění? Obstarejte si formulář S1

[Dokument S1 \(dříve též E106, E109 nebo E121\)](#) vychází z nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) 883/2004 a 987/2009, která se věnují koordinaci systému sociálního zabezpečení. Z těchto nařízení vychází jeden z principů sociálního pojištění, podle kterého nemůžeme být pojištěni ve dvou zemích najednou. Při nástupu do práce v Německu tedy musíte pořešit přihlášení k sociálnímu systému v Německu, kam za vás bude zaměstnavatel pravidelně z výplaty odvádět zákonné odvody. Jako pendler ale budete mít nadále nárok na využívání zdravotní péče v Česku v plném rozsahu. Abyste mohli tento nárok uplatnit, v době nástupu do práce v Německu spolu s novým zaměstnavatelem vyplníte přihlášení k vybrané německé Krankenkasse. Ta vám následně zašle formulář S1, který doručíte vaší české zdravotní pojišťovně a na základě tohoto formuláře S1 dostanete žlutou zdravotní kartičku. S touto tzv. pendlerským zdravotním průkazem smíte využívat zdravotní systém v Česku i v Německu bez omezení.

Pozor si však dejte jen na benefity, které česká zdravotní pojišťovna nabízí svým pojištěncům. Vzhledem k tomu, že vám poskytuje jen tzv. podpůrné nebo pomocné pojištění, nejste považováni za klasické pojištěnce, a proto s nejvyšší pravděpodobností nebudete moci čerpat příspěvky, které pojišťovna nabízí. Za určitých předpokladů vám tyto benefity nabídne německá Krankenkasse, i ty ale mají své podmínky. Některé například neumožňují proplacení příspěvků třeba za prevenci u českého lékaře, ale pouze u německého, stejně tak příspěvky na sportovní aktivity mohou být uplatněny jen na území Německa.

[Formulář S1 zde](#)

Pojištění celé rodiny v Německu jen pro nezaopatřené členy

Se zdravotním pojištěním v Německu se pojí ještě jedna často omílaná otázka: Jak je to s pojištěním rodinných příslušníků? Proč jsou někdy u německé Krankenkasse pojištěny celé rodiny, i když do Německa za prací jezdí jen jeden z manželů, a u jiných Krankenkasse žádost o rodinné pojištění zamítne? Odpověď je nasnadě: Migrující pracovníci, tedy pendleři, mohou v Německu pojistit jen **nezaopatřené členy rodiny**, kteří nadále zůstávají ve své zemi, tj. v Česku. Za nezaopatřeného člena rodiny se považuje [manželka nebo manžel bez vlastních příjmů](#) z výdělečné činnosti, která nepobírá důchod, dávky v nezaměstnanosti ani peněžitou pomoc v mateřství podle předpisu o nemocenském pojištění.

Nejčastějším příkladem je tedy sezdaný pár, přičemž do Německa za prací dojíždí manžel a manželka je v té době na rodičovské dovolené nebo je v českém právu vedená jako osoba pečující o dítě. V takovém případě jsou v Německu pojištěni jak oba manželé, tak jejich děti. Pojištění dětí v Německu je přitom vázáno právě na nezaopatřenost jejich druhého rodiče. Pokud by totiž druhý rodič, v tomto případě matka, v Česku výdělečnou činnost provozoval a jeho příjmy by podléhaly zákonným odvodům, zůstávají děti pojištěné v České republice. Obdobně zdravotní pojišťovny postupují i v případě, že spolu rodiče nežijí a druhý z rodičů nemá stálý příjem, který by podléhal odvodům.

Podnikáte v Česku a chcete do Německa? Máte dvě práce ve dvou zemích? Vyplňte formulář A1

Tento dokument je znám jako formulář E101 a není ničím novým pro živnostníky, kteří svou výdělečnou činnost provozují na území dvou států. Méně se už ale ví, že se týká i osob v zaměstnaneckém poměru, kteří pracují ve dvou státech. Týká se to zejména osob vyslaných, ale i těch, kdo mají hlavní pracovní poměr v jedné zemi a do druhé jezdí na brigádu nebo pracují v Německu a v Česku mají jakékoli jiné zdanitelné příjmy (např. z pronájmu). Jak jsme psali výše, sociální a zdravotní pojištění smíte uzavřít jen v jedné zemi a zároveň platí, že zaměstnavatel i zaměstnanec odvádí zákonné odvody ve stejné zemi. Situace, kdy žijete v Česku, pracujete na hlavní pracovní poměr v Německu a v Česku si najdete druhý úvazek podléhající odvodům, tak může přinést řadu komplikací a otázek, kam vlastně platit odvody z práce v Česku, když tu vlastně pojištění nejste.

[S formulářem A1 určíte příslušnost k sociálnímu systému](#) jedné země, ve které budete odvádět odvody navýšené o odvody z příjmu ze druhé země. Jako zaměstnanci tento dokument A1 vyplňujete společně se svým zaměstnavatelem, který zároveň dává najevo, že o vašem dalším pracovním poměru ví a souhlasí s ním. Jako zaměstnanci totiž máte při souběhu činností ve dvou státech oznamovací povinnost, která vychází z Nařízení rady (ES) č.

1408/71 a č. 574/72, které takovým zaměstnancům ukládají povinnost oznámit souběh činností instituci sociálního pojištění ve státě svého bydliště.

Spolu s formulářem A1 musíte příslušné správě sociálního zabezpečení doložit následující dokumenty:

- ověřená kopie pracovních smluv včetně jejich případných dodatků,
- ověřená kopie potvrzení o příslušnosti k právním předpisům vystaveného zahraniční institucí, pokud bylo takové potvrzení vystaveno,
- ověřená kopie smluvních dokumentů, na základě kterých je zajištěna činnost v ČR a v zahraničí,
- čestné prohlášení zahraničního zaměstnavatele.

[Formulář A1 pro OSVČ](#)

[Formulář A1 pro zaměstnance se zaměstnáním ve dvou státech](#)

[Formulář A1 pro zaměstnance, který chce být OSVČ v jiném státě](#)

Nárok na dětské přídavky ověřuje formulář E411

Kindergeld neboli dětské přídavky jsou jedním z hlavních benefitů, které práce v Německu přináší. Nárok má zpravidla každé dítě, které na území Německa žije nebo jehož rodiče v Německu vydělávají peníze podléhající zdanění. Neznamená to však, že má každé dítě nárok na plnou výši Kindergeldu. Pokud totiž zároveň s nárokem na Kindergeld z Německa existuje i nárok na přídavky na dítě z České republiky, Německo o tuto částku vyplacenou Českou republikou Kindergeld poníží. A to bez ohledu na to, zda přídavky v Česku skutečně pobíráte.

Nárok na přídavky na dítě potvrzuje nebo zamítá český úřad na [formuláři E411, který je přílohou žádosti o Kindergeld](#). Pokud tento dokument německé Familienkasse spolu se žádostí nebo v průběhu jejího vyřizování nedodáte, má Familienkasse automaticky zato, že přídavky v Česku pobíráte. Jestližetedy v Česku nárok nemáte, nechťe si proto vyplnit formulář E411 českým úřadem práce. Pokud nárok mít budete, požádejte si o přídavky na dítě i v Česku. V součtu přídavky na dítě z Česka s Kindergeldem z Německa činí 250 € na dítě (platné pro rok 2023) každý měsíc.

[Formulář E411 zde](#)

Formulář E401 – nutnost nebo zbytečnost?

Stejně jako formulář E411 je i [formulář E401 součástí žádosti o Kindergeld](#). Vyplňují jej žadatelé, kteří nežijí na území Německa a nechávají jej potvrdit zpravidla na evidenci obyvatel místně příslušného městského úřadu. Účelem tohoto dokumentu je potvrdit osobu oprávněnou pobírat Kindergeld, respektive

že děti skutečně žijí s žadatelem. Ve věci Kindergeldu totiž není osobou oprávněnou k pobírání přídavků ten, kdo v Německu pracuje, ale ten, kdo se o děti opravdu stará. Není však výjimkou, že o Kindergeld požádá ten z rodičů, který v Německu pracuje, s dětmi ale již nežije. Peníze však druhému, oprávněnému, rodiči nevyplácí. Německo však při sestavování tohoto formuláře vychází z německých zvyklostí. Sem patří třeba povinnost přihlásit se k pobytu na adrese, na které skutečně fyzicky žijete. V Česku naproti tomu můžeme legálně užívat adresu trvalého bydliště, na kterém se ale fyzicky vůbec nevyskytujeme.

Ověřit formulář E401 proto není nic jednoduchého. Některé městské úřady se této úlohy výslovně vzdávají a odkazují žadatele přímo na ministerstvo práce a sociálních věcí. Potvrzuje se zpravidla rodinný stav žadatele a adresy dotčených osob. Tento dokument si nechte potvrdit hlavně tehdy, kdy žadatel i druhý rodič žijí sice společně, jejich adresy trvalého bydliště se ale liší. Co už ale ministerstvo ověřit nedokáže, je, zda dostupné údaje odpovídají skutečnému stavu. Pokud tedy s rodičem svých dětí, který v Německu pracuje, nežijete, jste žadatelem vy. V případě jakýchkoli pochybností o neoprávněném pobírání Kindergeldu druhým rodičem doporučujeme obrátit se přímo na Familienkasse.

[Formulář E401 zde](#)

Návrat z Německa do České republiky

Formulář U1 – Potvrzení o práci v Německu pro posouzení nároku na podporu v nezaměstnanosti

Tento formulář je známý také podle starého označení jako E301. Vystavuje ho německá Agentur für Arbeit ve chvíli, kdy svůj pracovní poměr ukončíte a hodláte se v Česku registrovat na úřadu práce s žádostí o podporu v nezaměstnanosti. Formulář U1 potvrzuje dobu, kterou jste odpracovali v zahraničí. Na jejím základě vám může být přiznán nárok na podporu v nezaměstnanosti českým úřadem práce.

O formulář U1 si musíte vždy požádat sami, příslušný německý úřad jej sám od sebe nevystavuje. Jeho [tiskopis najdete zde](#), vyplněný jej doručte pobočce Agentur für Arbeit místně příslušné podle vašeho bydliště v Německu. Pokud jste do práce v Německu pouze dojížděli, pak vám formulář U1 vyplní Agentur für Arbeit místně příslušná podle sídla vašeho zaměstnavatele.

K žádosti o potvrzení formuláře U1 doložte tyto přílohy:

- potvrzení o zaměstnání potvrzené zaměstnavatelem (*Arbeitsbescheinigung*) – musí obsahovat číslo pojištění (*Rentenversicherungsnummer*). Pokud toto potvrzení o zaměstnání z nějakého důvodu nemáte, doložte k formuláři U1 dohodu o ukončení pracovního poměru či výpověď,

- doklad o době péče o dítě do 3 let – pokud jste o dítě do 3 let pečovali,
- doklad o dobrovolném pojištění – pokud jste dobrovolně pojištěni,
- doklad o pobírání nemocenských dávek či peněžité pomoci v mateřství – pokud jej máte.

[Formulář U1 zde](#)

Formulář U2 – Převedení podpory v nezaměstnanosti do jiné členské země

Po [ukončení pracovního poměru v Německu](#) máte za splnění zákonných podmínek nárok na podporu v nezaměstnanosti z Německa. Jenže jako pendleři nemůžete zároveň žít v jedné zemi a čerpat podporu v zemi jiné. Proto je důležité, abyste požádali o transfer dávek v nezaměstnanosti z Německa do Česka. K tomu slouží formulář U2. Vystaví vám ho na žádost německá Agentur für Arbeit místně příslušná podle místa vašeho pobytu v Německu. Pokud jste v Německu nežili, pak příslušná podle sídla vašeho zaměstnavatele. S potvrzením formulářem U2 posléze žádat o podporu v nezaměstnanosti v České republice.

Pokud máte nárok na podporu v nezaměstnanosti z Německa, znamená to, že na ni nemáte nárok v Česku. Není totiž možné pobírat dávky v nezaměstnanosti ve dvou zemích zároveň. V tomto případě tak pobíráte podporu podle zákonů Německa, a to přestože je jejich výplatou pověřena instituce v jiné zemi. A protože Němci za určitých předpokladů nevyplatí podporu hned, počítejte s tím, že tato [blokační doba – tzv. Sperrzeit](#) – se může vztáhnout i na vás.

Na závěr ještě jedno, možná to nejdůležitější, upozornění. Po dobu, kdy v České republice pobíráte podporu v nezaměstnanosti z Německa, podléháte pořád právním předpisům Německa. Mimo jiné to znamená, že v Česku nejste zdravotně ani sociálně pojištěni prostřednictvím úřadu práce. Doporučujeme ověřit si u vaší české zdravotní pojišťovny, zda či do jaké míry vás pojištění v Česku kryje. Na tuto dobu proto raději uzavřete nějaké komerční cestovní pojištění, které vás pokryje nenadálé výlohy spojené s návštěvou lékaře.

[O formulář U2 je třeba požádat na úřadu práce, který vám přiznal nárok na dávky v nezaměstnanosti](#)

Kam s formulářem?

V tomto článku jsme se snažili odpovědět i na otázky, kde formuláře získáte či kam je máte poslat. Evropská komise na svém webu zveřejnila jednoduchý formulář pro vyhledávání příslušné instituce, kde se dozvíte přesný postup, jak naložit se kterým formulářem a kam ho poslat. Odkaz najdete zde: <https://ec.europa.eu/social/social-security-directory/pai/search->

[criteria/language/cs/country/de](#). Do formuláře stačí zadat zemi, kde pracujete, a jaké oblasti se vaše otázka týká.

Formulář	Původní označení	Účel	Vydávající instituce
A1	E101, E103	Potvrzení příslušnosti k právním předpisům země. Stvrzuje, že už platíte sociální pojištění v jiné členské zemi EU. Využijete ho, když budete vysláni do zahraničí nebo když pracujete v několika zemích současně.	Úřad sociálního zabezpečení v zemi, kde jste pojištěni. V ČR je to okresní správa sociálního zabezpečení.
E401		Potvrzení týkající se skladby rodinných příslušníků pro účely přiznání rodinných dávek. V podstatě jde o seznam osob žijících na stejné adrese, jako osoby, na které je příspěvek žádán, rozhodných pro přiznání těchto dávek.	Obecní úřady, jejichž součástí je matriční úřad, v ČR často i ministerstvo práce a sociálních věcí.
E411		Potvrzení o nároku na rodinné dávky v členské zemi EU, kde rodinní příslušníci žijí.	Instituce kompetentní pro přiznání rodinných dávek
S1	E106, E109, E121	Potvrzuje nárok na zdravotní péči v jiné zemi, než kde jste zdravotně pojištěni. Využijí ho přeshraniční pracovníci, osoby vyslané do zahraničí, ale i důchodci, státní zaměstnanci a jimi vyživované osoby.	Zdravotní pojišťovna, u které jste pojištěni. Formulář S1 musíte předložit zdravotní pojišťovně v zemi, kde vám bude zdravotní péče poskytnuta.
U1	E301	Potvrzení o časových úsecích, ve kterých jste platili sociální pojištění a které jsou rozhodné pro přiznání dávek v nezaměstnanosti.	Vystavuje orgán zaměstnanosti nebo instituce sociálního zabezpečení v zemi, kde jste naposledy pracovali. Formulář předložíte úřadu práce nebo podobné instituci v zemi, kde budete žádat o podporu v nezaměstnanosti.

U2	E303	Povolení pro transfer dávek v nezaměstnanosti do jiné země - podporu totiž můžete pobírat jen v zemi svého bydliště. Nejčastěji z Německa do Česka, ale jde to i obráceně, pokud se z ČR v době nezaměstnanosti stěhujete do zahraničí.	Vystavuje orgán zaměstnanosti nebo instituce sociálního zabezpečení v zemi, kde jste naposledy pracovali. Formulář předložíte úřadu práce nebo podobné instituci v zemi, kde budete žádat o podporu v nezaměstnanosti.
----	------	---	--